

ד. שוק האשראי¹

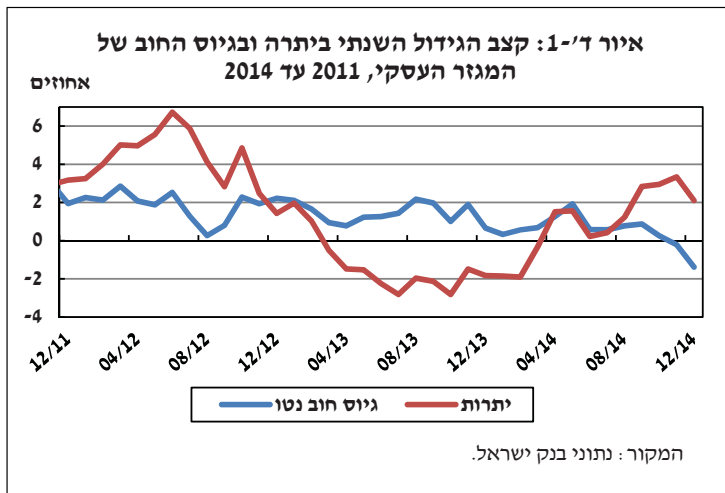
בשנת 2014 נרשמו פירעונות נטו בסך החוב של המגזר העסקי², לראשונה מאז שנת 2009. עם זאת, יתרת החוב עלתה השנה בכ-2.1%, בעיקר עקב השפעת הפיחות בשער החליפין של השקל מול הדולר על החוב הצמוד והנקוב במט"ח. בהרכב החוב לפי מלווים³, נמשכה השנה אותה מגמה של השנים האחרונות, לפיה משקל החוב של המגזר העסקי לבנקים הולך ויורד במקביל לעלייה בחוב לגופים החוץ-בנקאיים. באופן מיוחד, נמשך הגידול בהיקף ההלוואות שנטל המגזר העסקי מהגופים המוסדיים.

בשנת 2014 נמשך הגידול ביתרת החוב של משקי הבית, בקצב דומה לזה של שנת 2013. החוב שאינו לדיור גדל ב-2014 בקצב גבוה מזה של החוב לדיור, בניגוד לשנים הקודמות. החוב שאינו לדיור לגופים המוסדיים ולחברות כרטיסי האשראי המשיך לגדול בשנה זו בקצב מהיר, אך יתרתו עדיין נמוכה.

1. החוב של המגזר העסקי

בשנת 2014 נרשמו פירעונות נטו בסך החוב של המגזר העסקי, לראשונה מאז שנת 2009.

הפירעונות נטו בשנת 2014 (גיוס חוב שלילי) הגיעו לקצב של כ-2% לעומת התקופה המקבילה בשנה הקודמת, זאת בניגוד לגיוס חוב נטו בקצב חיובי של עד כ-2% בחודש בשנתיים הקודמות. למרות הפירעונות, עלתה סך יתרת החוב והגיעה לרמה של כ-815 מיליארד בסוף השנה, עקב השפעת פיחות השקל מול הדולר (כ-12%) על הגידול בחוב הצמוד והנקוב במט"ח, המהווה כ-30% מהחוב.

הפירעונות נטו בחוב של המגזר העסקי נרשמו ב-2014 גם בחוב החוץ-בנקאי, והצטרפו לפירעונות נטו של החוב הבנקאי שהחלו כבר בשנת 2012.

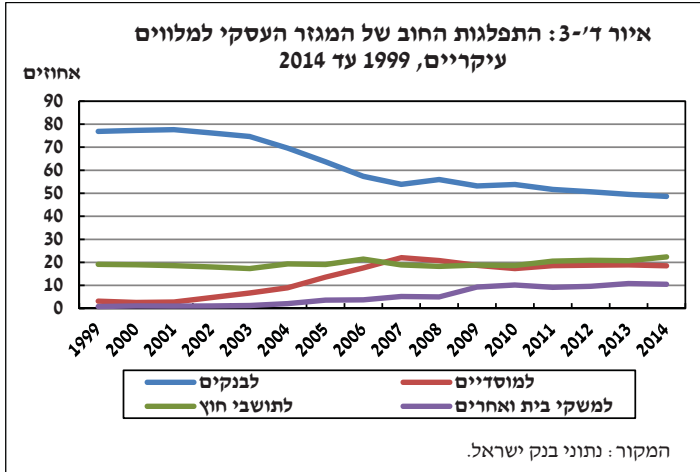
בין השנים 2012 ל-2013, נרשמו גיוסי חוב נטו באפיק החוץ-בנקאי בהיקף של כ-40 מיליארד ש"ח, ופירעונות נטו בחוב הבנקאי של כ-16 מיליארד. בשנת 2014 נרשמו פירעונות נטו בהיקף של כ-11 מיליארד ש"ח בשני האפיקים יחד.

¹ שלושת המגזרים הללו העיקריים במשק הם המגזר העסקי הלא-פיננסי (ללא הבנקים וחברות הביטוח), משקי הבית, והממשלה והרשויות המקומיות (המגזר הציבורי). בפרק זה נתרכזו בחוב של המגזר העסקי ומשקי הבית.

² "חוב" מתייחס לנקודות ראות של הלווים, וערכו אינו תלוי בשווי השוק או בשוויי בספרי המלווים. יתרת האג"ח מוצגות בו בערך נקוב ומתואם (ערך "צבירה") ויתרת החוב לבנקים מוצגות לפני ניקוי יתרות ההפרשה לחובות מסופקים.

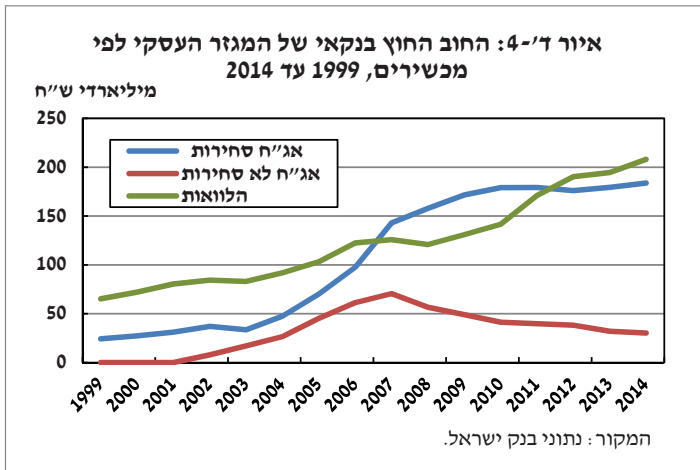
³ המגזרים העיקריים המלווים לחברות העסקיות הם הבנקים, הגופים המוסדיים, תושבי חוץ ומשקי הבית (באמצעות רכישת אג"ח קונצרניות). המגזרים העיקריים המלווים למשקי הבית הם הבנקים, הגופים המוסדיים וחברות כרטיסי האשראי.

בשנת 2014 נמשכה המגמה של השנים האחרונות, לפיה משקל החוב לבנקים הולך ויורד במקביל לעלייה במשקלו של החוב לתושבי חוץ, לגופים המוסדיים ולמשקי הבית.

משקלם של הבנקים בסך החוב הולך ויורד, בקצב גבוה בין שנת 2003 לשנת 2007 (ירידה של 21 נקודות האחוז) ובקצב נמוך יותר מאז.

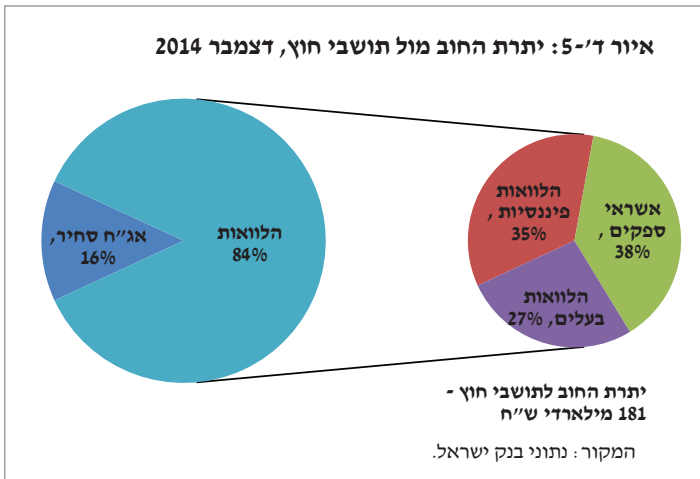
משקל החוב לגופים המוסדיים עלה עד 2007 ומאז נותר כמעט ללא שינוי, סביב 20% מסך החוב. משקל החוב למשקי הבית, אשר משקיעים באגרות חוב של המגזר העסקי, מהווה, נכון לסוף 2014, כ-10% מסך החוב.

בחוב החוץ-בנקאי חלה בשנים האחרונות עלייה בהיקף ההלוואות וירידה בהיקף האג"ח הלא סחירות.

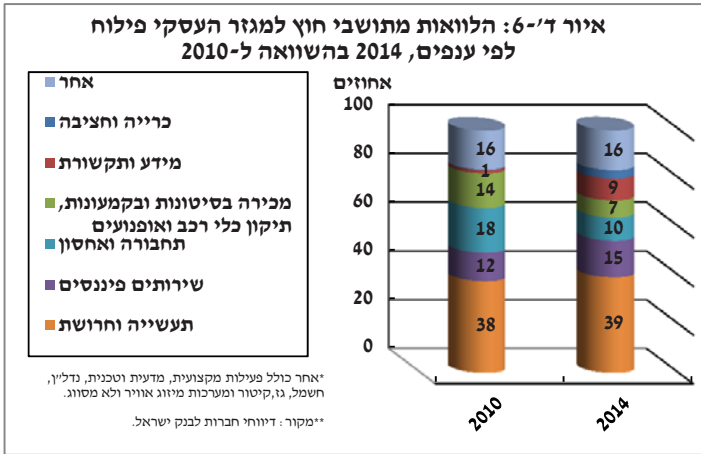
בשנת 2014 ההלוואות היו כ-49% מסך החוב החוץ בנקאי (כ-208 מיליארדי ש"ח). משקל האג"ח הלא סחירות עמד על כ-7%.

יתרת האג"ח הסחירות נותרה בשנים האחרונות כמעט ללא שינוי ובשנת 2014 הסתכמה בכ-184 מיליארדים (44%).

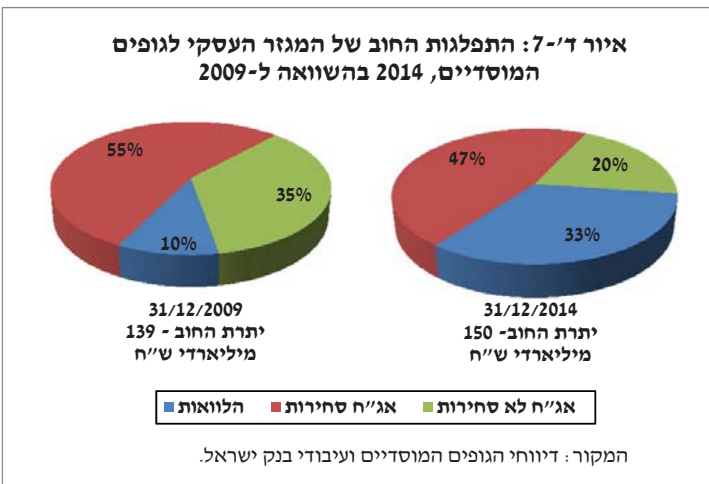
החוב של המגזר העסקי לתושבי חוץ משקף בעיקר פעילות תפעולית - אשראי ספקים והלוואות בעלים.

יתרת החוב של המגזר העסקי לתושבי חוץ הסתכמה בדצמבר 2014 בכ-181 מיליארדי ש"ח, עלייה של כ-10% ביחס לשנה הקודמת. ההלוואות מהוות כ-84% מהחוב, בעוד שהחוב הסחיר מהווה רק כ-16%.

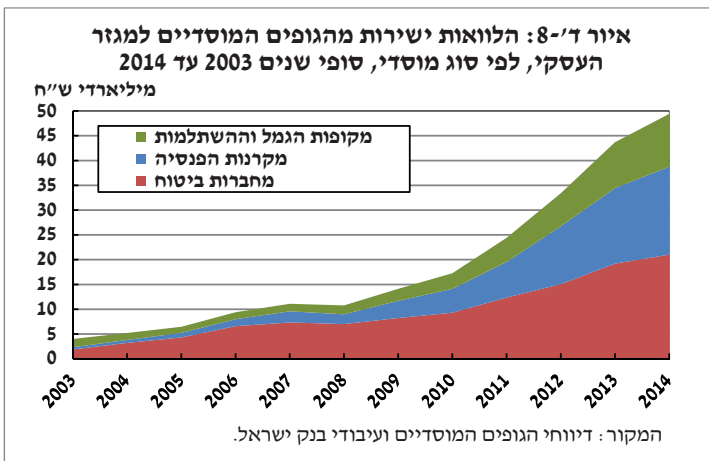
חלק ניכר מההלוואות מתושבי חוץ ניתן לענפי התעשייה והחרושת ולשירותים פיננסיים.

בחמש השנים האחרונות כ-40% מההלוואות בממוצע ניתנו לחברות בענף התעשייה והחרושת. משקל ההלוואות שניתנות לחברות בענף השירותים הפיננסיים נע בממוצע סביב 14%. ענף המידע והתקשורת הגדיל באופן ניכר את הלוואותיו מתושבי חוץ בשנים האחרונות – מכ-1% ב-2010 לכ-9% ב-2014.

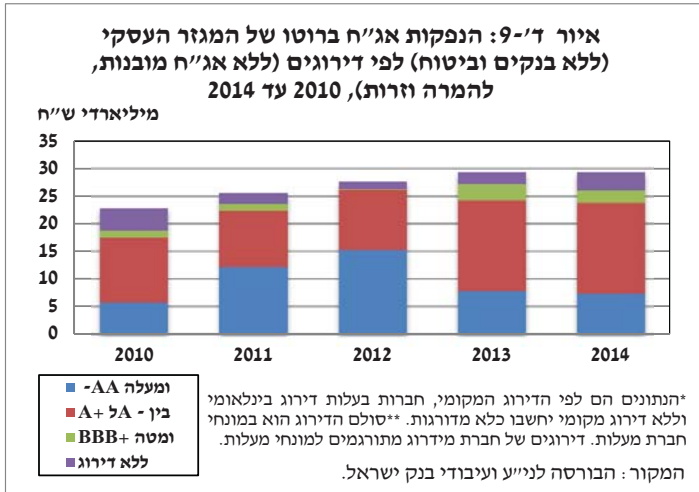
בשנת 2014 נרשם גידול במתן הלוואות מהגופים המוסדיים למגזר העסקי וירידה באחזקות של אג"ח לא סחירות.

יתרת החוב לגופים המוסדיים בדצמבר 2014 עומדת על כ-150 מיליארדי ש"ח, בדומה ליתרה בשנה הקודמת. בולטת בשנים האחרונות עלייה במתן הלוואות ישירות למגזר העסקי, במקביל לירידה בשיעור ההשקעות באג"ח חברות, זאת על רקע מגבלות ועדת חודק על השקעות המוסדיים באג"ח קונצרניות.

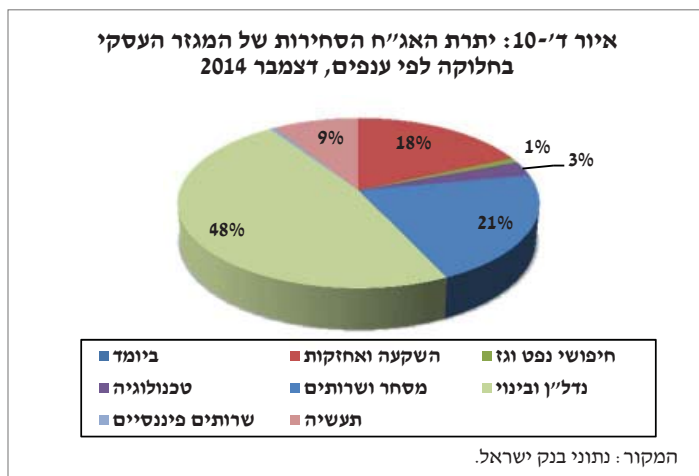
מבין הגופים המוסדיים, המלווה העיקרי בעשור האחרון הוא חברות הביטוח, אם כי מאז 2009 ניכרת עלייה בקצב הגידול בהלוואות מקופות הפנסיה, הגמל וההשתלמות.

בשנת 2014 נמשכה העלייה במתן הלוואות מכל סוגי הגופים המוסדיים למגזר העסקי (כ-13%), ויתרתן הגיעה עד לרמה של כ-49.4 מיליארד ש"ח. ההלוואות שנלקחו מקופות הפנסיה הגמל וההשתלמות גדלו, החל משנת 2009, בקצב של כ-40% בממוצע, לעומת כ-20% בממוצע מחברות הביטוח.

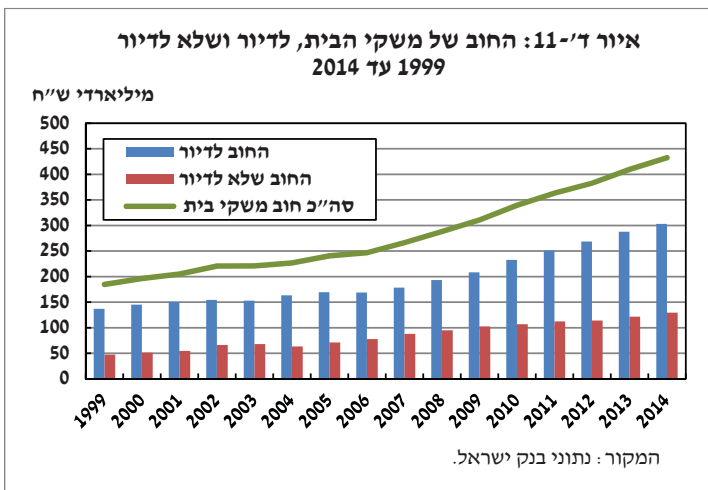
לצד פירעונות נטו בשוק האג"ח, המגזר העסקי ממשיך להנפיק חוב באמצעות אג"ח סחירות ולא סחירות, בדומה לשנה הקודמת.

בשנת 2014, הנפקות האג"ח הקונצרני ברוטו של המגזר העסקי הסתכמו בכ-30 מיליארד ש"ח, רובן באמצעות אג"ח סחירות, סכום הדומה לזה שבשנת 2013. בלטו בדירוג A- ל-A+ הנפקות של חברות הנדל"ן עם כ-30% מסך הגיוסים בשנה האחרונה.

מחצית מהחברות הלוות באמצעות אג"ח סחירות ב-2014 הן מענף הנדל"ן והבינוי.

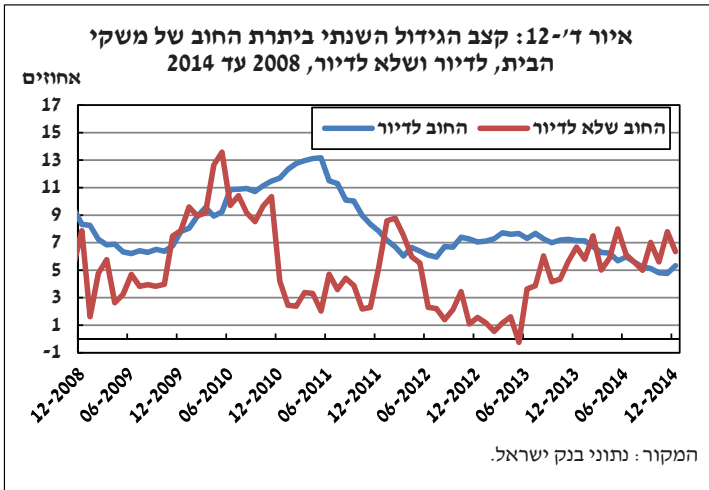
יתרת האג"ח הסחירות של המגזר העסקי בדצמבר 2014 עמדה על כ-153 מיליארד ש"ח וכ-48% ממנה היא של חברות בענף הנדל"ן והבינוי. הענף השני בגודלו הינו ענף המסחר והשירותים, אשר מהווה כ-21% מיתרת האג"ח הסחירות. כ-73% מהיתרה צמודה למדד.

2. החוב של משקי הבית

בשנת 2014 נמשך הגידול בחוב של משקי הבית, הן לדיור והן שלא לדיור.

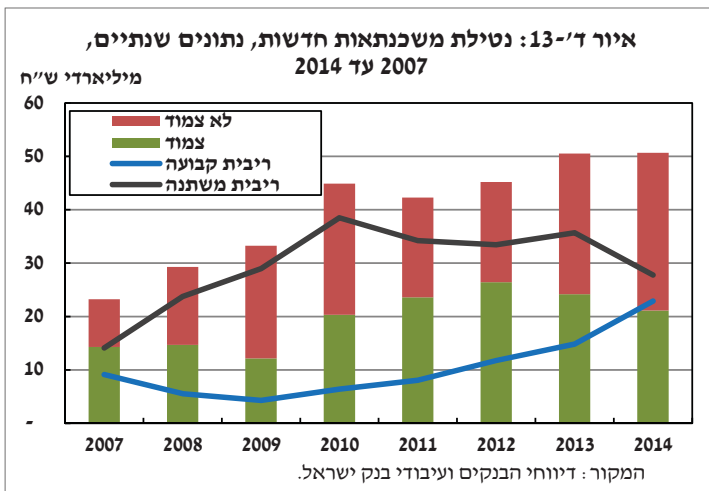
במהלך שנת 2014 גדלה יתרת החוב של משקי הבית בכ-23 מיליארד ש"ח ועמדה על כ-433 מיליארד ש"ח. עלייה זו חלה הן ביתרת החוב לדיור והן ביתרת החוב שלא לדיור. משקל החוב לדיור מסך החוב של משקי הבית עומד על כ-70% מאז שנת 2010.

בשנת 2014, קצב הגידול בחוב שאינו לדיור גבוה יותר מקצב הגידול בחוב לדיור, בניגוד למגמה בשנים קודמות.

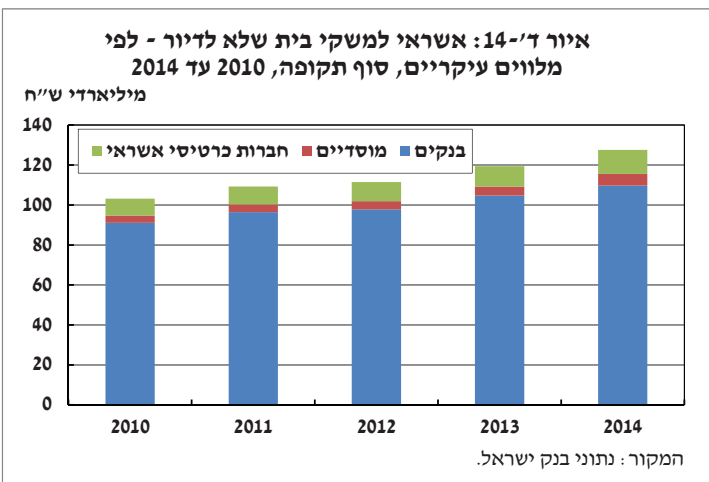
יתרת החוב לדיור גדלה במהלך שנת 2014 בקצב נמוך מעט מאשר בשלוש השנים הקודמות (שהסתכם בכ-5%) והיתרה עמדה בסוף השנה על כ-303 מיליארד ש"ח.

יתרת החוב שלא לדיור גדלה מתחילת שנת 2014 בכ-6%, ועמדה בסוף השנה על כ-129 מיליארד ש"ח.

בשנת 2014, היה היקף המשכנתאות החדשות שניטלו ממערכת הבנקאות⁴ דומה לזה שבשנת 2013.

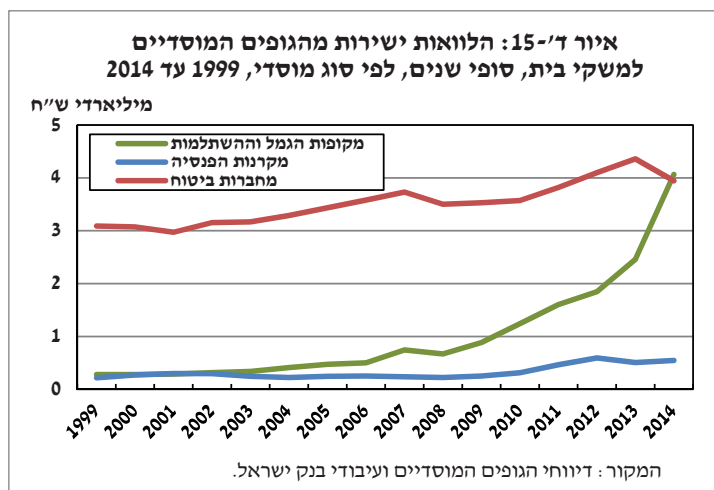
ב-2014 נעצרה מגמת הגידול בהיקף נטילת משכנתאות חדשות, זאת לאחר גידול מתמשך בשנים 2011-2013. היקף המשכנתאות החדשות שניטלו מהבנקים הסתכם בכ-52 מיליארד ש"ח. חלקן של המשכנתאות החדשות באפיק הריבית הקבועה עלה, במקביל לירידה באפיק הריבית המשתנה, על רקע המגבלות של המפקח על הבנקים על תמחיל ההלוואות.

בשנת 2014, החוב שלא לדיור לכל סוגי המלווים המשיך לעלות. חל גידול בקצב הגידול בחוב שאינו לדיור למשקיעים מוסדיים ולחברות כרטיסי אשראי.

כ-85% מהחוב הצרכני של משקי הבית הוא לבנקים, היתר לחברות כרטיסי האשראי ולגופים המוסדיים. ב-2014 חלה העלייה בקצב הגידול של החוב הצרכני למוסדיים ולחברות ביטוח, אך יתרתו עדיין נמוכה.

⁴ היקף נטילת המשכנתאות מגופים חוץ-בנקאיים זניח.

בשנת 2014, הלוואות מקופות הגמל וההשתלמות למשקי הבית המשיכו לעלות, בקצב גבוה יותר מאשר בעבר; אך יתרתן עדיין נמוכה.

סך החוב של משקי הבית לגופים המוסדיים המשיך לעלות ב-2014 עד לרמה של כ-8.6 מיליארד ש"ח נכון לסוף השנה.

מאז שנת 2008, קצב הגידול של הלוואות מקופות הגמל וההשתלמות הוא, ובסוף שנת 2014 יתרתן עמדה על כ-4 מיליארד ש"ח, בדומה להלוואות מחברות הביטוח, שהיקפן ירד ב-2014 לראשונה מאז 2008. למרות הגידול בהלוואות יתרתן עדיין נמוכה.

אינדיקטורים עיקריים בשוק האשראי - אחוזים

2014	2013	2012	2011	
החוב של הסקטור העסקי				
815	799	813	802	יתרת החוב (מיליארדי ש"ח, סוף תקופה)
-11	5	18	15	גיוס חוב נטו (מיליארדי ש"ח, מצטבר שנתי)
51.8	50.8	49.7	48.6	משקל החוב החוץ בנקאי (סוף תקופה)
18.8	20.4	20.1	20.4	משקל החוב הסחיר (סוף תקופה)
100.8	101.7	109.6	116.0	יחס חוב המגזר העסקי לתוצר העסקי (סוף תקופה)
3.59	4.19	5.23	5.92	העלות האפקטיבית על יתרת האשראי הבנקאי הלא צמוד (דצמבר) ¹
2.51	2.63	3.31	4.00	ריבית על אשראי בנקאי צמוד שניתן במהלך החודש, ריבית קבועה ל-5-10 שנים (דצמבר)
1.88	2.20	3.31	5.26	תשואה על אג"ח חברות סחיר צמוד מדד בריבית קבועה ל-5 שנים (ממוצע דצמבר)
1.84	1.28	1.66	2.95	מרווח בין אג"ח חברות צמוד (תל בונד 60) לאג"ח ממשלתיות (5 שנים) (נקודות אחוז, ממוצע דצמבר)
החוב של משקי הבית				
433	410	383	363	סך החוב של משקי הבית (מיליארדי ש"ח, סוף תקופה)
70.1	70.3	70.2	69.1	משקל החוב לדויר (סוף תקופה)
51.51	51.71	46.64	44.72	סה"כ נטילת משכנתאות חדשות (מיליארדי ש"ח, מצטבר שנתי)
39.8	39.0	38.6	39.3	יחס חוב משקי בית לתמ"ג (סוף תקופה)
1.51	2.27	3.18	3.78	ריבית ממוצעת על משכנתאות - לא צמוד בריבית משתנה (דצמבר)
3.25	4.17	4.49	5.3	ריבית ממוצעת על משכנתאות - לא צמוד בריבית קבועה (דצמבר)

(1) עד 2013 הנתונים חושבו על יסוד היתרות נטו והתייחסו רק לשבעת הבנקים הגדולים. החל משנת 2013 הנתונים מחושבים על יסוד היתרות ברוטו (לפני הפרשה להפסדי אשראי) ומתייחסים לכלל התאגידים הבנקאיים.

המקור: דיווחי הבנקים ונתוני בנק ישראל.